

147. Tiistaina 11 päivänä joulukuuta 1990

kello 17.30

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ehdotus erään lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään:

1) Ehdotus laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 5160

Hallituksen esitys n:o 182
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33
Suuren valiokunnan mietintö n:o 248

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi pellonraivausmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 5161

Hallituksen esitys n:o 317
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 88

3) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta 5168

Hallituksen esitys n:o 318
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87

4) Ehdotus valtioneuvoston lainannoitovaltuuksista vuonna 1991 ”

Hallituksen esitys n:o 118
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89

Siv. 5) Ehdotukset laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1990 ja 1991 koskevissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta 5168

Hallituksen esitys n:o 279
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85

6) Ehdotukset ulkomaisten luottolaitosten Suomessa olevien sivukonttoreiden verotusta koskeviksi laeiksi ”

Hallituksen esitys n:o 249
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86

7) Ehdotus laiksi opintokeskusten valtionavusta annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 227
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20

8) Ehdotukset laeiksi eläkesäätiölain ja työntekijäin eläkelain 13 a §:n muuttamisesta 5169

Hallituksen esitys n:o 305
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 57

9) Ehdotukset laeiksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 ja 11 §:n sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain 9 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 290
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 58

Siv.

Pöydällepanoa varten esitellään:

10) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21
puhemiesneuvoston ehdotuksen johdosta Eduskunnan kirjaston ohjesäännön muuttamisesta 5169

11) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16
hallituksen esityksestä Euroopan ihmisoikeustoimikunnan ja ihmisoikeustuomioistuimen käsittelyihin osallistuvia henkilöitä koskevan eurooppalaisen sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE n:o 176) ”

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Lepäämään jättäminen

Hallituksen esitys n:o 182

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33

Suuren valiokunnan mietintö n:o 248

Toinen varapuhemies: Viime istunnossa ehdotti ed. Pulliainen ed. Sarapään kannattamana silloin hyväksytyn lakiehdotuksen jättämistä lepäämään. Siitä ehdotuksesta on nyt tehtävä päätös.

Ensin sallitaan keskustelu asiasta ja sen jälkeen toimitetaan äänestys lepäämäänjättämisehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetty lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on lepäämäänjättämisehdotus hylätty.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa ehdotusta, että esillä oleva lakiehdotus, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, jätetään lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, äänestää ”jaa”; joka ei sitä kannata, äänestää ”ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa lepäämäänjättämisehdotusta, on se hyväksytty, mutta muussa tapauksessa on sanottu ehdotus hylätty.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Apukka, Astala, Fred, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kettunen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikamaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Maijala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Nieminen, Nyman, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko, Rynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Steinius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ajo, Ala-Harja, Backman, Björklund, Björkstrand, Dromberg, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hieta, Hilpelä, Hokkanen, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Joenpalo, Junnila, Järvenpää, Kalima, Kalliomäki, Karkinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lapiolahti, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Melin, Miettinen, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Niinistö, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paavilainen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rantanen, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saa-

rinen, Sasi, Savela, Savolainen, Skinnari, Suominen, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Urpilainen, Valli, Valo, Vastamäki, Westerlund, Viinanen, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowitz.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Antvuori, von Bell, Bärlund, Donner, Elo, Gustafsson, Holvitie, Ikkala, Jaakonsaari, Jansson, Jokinen, Jouppila, Joutsensaari, Järvisalo, Jääskeläinen, Kanerva, Kasurinen, Kauppinen, Kemppainen, Korkea-Aho, M. Lahtinen, Lamminen, Laurila, Metsämäki, Muttilainen, Mörttinen, Paasio, Pesälä, Puolanne, Pystynen, Rauramo, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Rinne, Saastamoinen, Salolainen, Taxell, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Varpasuo, Wasz-Höckert, Viljanen ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 71 jaa- ja 82 ei-ääntä; poissa 46. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt lepäämäänjättämisehdotuksen.

Lakiehdotus jää, sanamuodoltaan sellaisena kuin se on kolmannessa käsittelyssä hyväksytty, l e p ä ä m ä ä n ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

2) Ehdotus laiksi pellonraivausmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 317
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 88

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 88.

Keskustelu:

Ed. Perho: Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron kosketellakseni niitä tapahtumia ja vaiheita, mitä raivauksen kieltolaki tai raivausmaksulaki on kokenut vuosien varrel-

la ja miksi tänään ollaan tässä vaiheessa, jossa jälleen on vanhanmallinen raivausmaksulaki täällä esillä.

Olen joutunut mielipahakseni kuuntelemaan hyvin vääristeltä syytelyä keskustapuolueen taholta kokoomukseen nähden syystä, että me todella äänestimme syksyllä 86 silloisen hallituksen antamaa pitkäaikaista raivauksen kieltolakia, siis kolmivuotista lakia, vastaan. Meillä oli siinä myös rinnakkaislakialoite, jonka systeemi on juuri sitä, mitä tämä hallitus on toteuttanut, eli raivausmaksulakiehdotus oli meidän kantamme, koska katsoimme, että tällaista lakia, joka silloin annettiin, ei tulisi hyväksyä, koska se oli alun alkaen annettaessa täysin maho ja sisällöltään myös kansalaisten tasavertaisuutta hyvin törkeästi rikkova lakiesitys. Se oli kolmiosainen, siinä oli kolme kategoriaa. Alle 15 peltohehtaaria omistavat viljelijät olisivat olleet vapaita raivaamaan 15 hehtaariin saakka, 25 hehtaariin saakka käsittävät tilat olisivat saaneet yhden hehtaarin raivausoikeuden, ja vasta yli 25 peltohehtaarin tilat olisivat olleet totaalisen raivauskiellon alaisia.

Mitä tämä oikeastaan käytännössä tarkoittaa? Siitä antaa hyvin valaisevan esimerkin viime vuoden maataloustilastoa koskeva julkaisu, joka varmasti on kaikille edustajille jaettu. Se kertoo, että täysin vapaita raivaamaan olisi ollut 72 prosenttia kaikista maataloista ja niiden hallinnassa olisi ollut 38 prosenttia peltoalasta. Tämä on tietysti eräs laskelma: Kun tiedetään, että alle 15 hehtaaria käsittävien tilojen keskipinta-ala on 6 hehtaarin paikkeilla, tämä olisi antanut täysin vapaan raivausoikeuden noin 1,5 miljoonalle hehtaarille yhteenlaskettuna seuraavaan kategoriaan. Tällainen oli keskustapuolueen silloinen lakiesitys. Tämä on täysin teoriaa, minä myönnän sen, mutta näin olisi voinut tapahtua. Siksi me silloin lain, jota oli esitetty säädettäväksi 67 §:n mukaisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, kaasimme. Siinä oli myös muita oppositioryhmiä mukana.

Herää kysymys, miksi keskusta nyt on kaatamassa tämän hallituksen antamaa totaalisen kiellon sisältävää lakiesitystä, kun silloisen lain kaatamisesta meitä niin kovasti arvosteltiin takavuosina, ei nyt tosin enää sillä tavalla, että me olisimme muka sallineet sen väliajan vapaan raivauksen, jonka tuloksena me toki saimme tähän maahan noin

25 000 hehtaaria uutta peltoa täysin tarpeettomasti. Mutta jos silloiselle hallitukselle olisi kelvannut meidän mallimme, niin laki olisi voitu säätää täysin meidän myötävaikutuksellamme paikkaamaan sen aukon, mikä siihen silloin jäi. Sen sijaan tämän hallituksen toimesta on näitä veroluonteisia lakeja vuosi kerrallaan annettu, koska pitempiä aikoja ei keskustaopposition vuoksi ole täällä saatu läpi menemään, niin kuin on todettu juuri laista, joka on äänestetty yli valtiopäivien ja jonka korvikkeena nyt on tämä veroluonteinen laki.

On metkaa, että silloin, kun sen oli oppositiopuolue antanut, se ei keskustalle kelvannut, mutta nyt se on hallituspuolueen antamana kuitenkin kelvannut, koska sielläkin on järkiinnytty niin paljon, että tällainen kieltolain tapainen laki tarvitaan todella tässä ylituotantotilanteessa.

Jos sitten tarkastellaan keskustan vaihtoehtoa hallituksen nyt antamaan lakiesitykseen, se on edesvastuuton, koska se sallisi nytkin 15 hehtaarin tiloille vapaan raivausoikeuden. Perusteluna käytetään sitä, että se maitolitra, joka tällaisilla tiloilla tuotetaan, ei ole samanlainen maitolitra kuin tuotetaan vähän isommilla tiloilla eli se ei muka vaikuta ylituotantoon. Minä en ymmärrä sitä asiaa, mihin tällainen käsitys perustuu. (Kokoomuksen ryhmästä: Poliitikkaan!) — Aivan oikein. — Kaiken kaikkiaan siis keskustan vaihtoehto jättäisi melkoisen raon lakiin plus ne muutamat muut pienemmät lievennykset, joita on ehdotettu keskustan vastalauseessa.

Minun mielestäni tämä on edesvastuutonta ja epäsolidaarista, koska jokaikinen hehtaari, joka tämän mukaan raivattaisiin, jo 3 000 kilon hehtaarisadolla maksaisi, ja lähinnä juuri maanviljelijöille, noin 6 000 markkaa per vuosi ylimääräisen sadon vientikustannusten korvausta. Kun varmasti tiedetään keskustassakin, että maataloustulolaki tällä kertaa on siinä pisteessä, että jokainen ylimääräinen kilo, mikä tuotettaisiin näiltä hehtaareilta, olisi tosiaan maanviljelijöiden vastuulla, kun vientikustannuksista puhutaan, niin tätä ideologiaa minä en ymmärrä enkä tätä epäsolidaarisuutta, mitä nyt harrastetaan aivan poliittisista tarkoituksista lähtien kertomatta mitään ehdotuksen sisällöstä ja kalleudesta.

Minun mielestäni tällainen syytely ja har-

haanjohtava oppositiopolitiikka pitäisi lopettaa ja lähteä myös keskustan taholla vastuuta kantamaan ylituotannosta ja pyrkiä ainakin siltä osalta, hyvät ystävät, lopettamaan tämä, kun se joka ainoalla kilollansa rasittaa juuri viljelijöiden kukkaroa, tosin ei niiden viljelijöiden, joille tämä raivausoikeus annettaisiin, siinä määrin kuin muiden kukkaroa, jotka eivät sitä raivausoikeutta saisi. Tästä syystä toivon todella jo vihdoin viimein vastuuta, niin että tässäkin suhteessa saataisiin yksimielisesti hoidettua näitä meille erittäin kalliita viljan vientieriä, joista maataloustulolain mukaan maatalous itse kantaa sitä suuremman vastuun, mitä suuremmiksi ne lain voimassa ollen kehittyvät.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Perho käsitteli vuoden 1986 tapahtumia ja niitä perusteita, joilla silloinen kokoomuksen eduskuntaryhmä äänesti pellonraivauslain voimaantumista vastaan. Ed. Perho unohti sen tosiasian, että, jos tietoni ovat oikeat, lähelle 50 000 hehtaaria pystyttiin raivaamaan siinä tilanteessa, kun tämä lakiesitys eduskunnassa 1986 loppusyksystä hylättiin ja kun vasta uuden hallituksen toimesta vaalien jälkeen heinäkuussa muistaakseni raivaus saatiin kielletyksi. Niistä hehtaareista kokoomus kantaa täyden vastuun, ja ne peltohehtaarit ovat kasvattamassa sitä viljavuorta, jonka ongelmien parissa tänä päivänä painitaan.

Kysymys siitä, että keskusta ei nyt hyväksynyt totaalista pellonraivauskieltoa, lähtee siitä tosiasiasta, että on huomattavasti helpompi vuosittain asiaa säädellä verolailla, jota nyt ollaan käsittelemässä siitäkin yksinkertaisesta syystä, että moni muu maatalouden lainsäädäntö, pääosa maatalouden lainsäädännöstä, on tämänkin hallituksen aikana ollut vuodeksi säädettyä. Miksei myös tämä jatkoa ajatellen? Totaalinen pellonraivauskielto on tässä tilanteessa perusteltua, mutta pysyvän lainsäädännön hyväksyminen pellonraivauskieltämiseksi tulevaisuutta ajatellen ei välttämättä ole kovin järkevää.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ed. Perho antaa ymmärtää, että keskustan kanta asiassa nyt olisi perusteellisesti toisenlainen kuin syksyllä 1986. Ed. Perho, keskustan vastalause lakiin on hyvin pitkälti samanlainen kuin oli se lakiesitys, joka oli 1986 käsitellyssä, sillä erolla, että nyt on kysymys

verolaista eli maksusta, mutta vaikutuksiltaan ja kohtaannoltaan lakiluonnos silloin 1986 ja nyt käsittelyssä oleva ovat hyvin pitkälti saman suuntaisia.

Minusta oli kuitenkin ihan paikallaan, että ed. Perho tunnusti sen, että kokoomus todella äänesti 1986 syksyllä silloisen lain yli vaalien. Vielä kertaalleen sanoen se lakiesitys oli erilainen kuin se, jonka me äänestimme viime viikolla yli vaalien. Tämä oli totaali-kielto, ja se, mistä silloin oli puhetta, lähti siitä, että 15 peltotehtaariin asti raivoiden tekeminen oli mahdollista. Sanon vielä sen, että keskusta kannattaa sellaisia järjestisiä, sopivin askelin otettavia toimenpiteitä, jotka johtavat siihen, että ylituotannosta asteittain päästäisiin aika pikaisestikin luopumaan. Sellaisia toimenpiteitä me kannatamme.

Muistutan ed. Perholle, että viime viikolla me olimme muun muassa ns. pakkokesannointilakiesityksen käsittelyssä esittämässä sellaista järjestelmää, jolla pakkokesannointi tulisi paljon laajemmaksi sellaisten osa-aikaisten viljelijöiden kohdalla, jotka eivät asu omalla tilallaan, jotka hankkivat tilan ulkopuolelta merkittävän määrän tuloja. Hallitus vastusti meidän muutosesitystämme.

Ed. Jokiniemi: Herra puhemies! Ed. Perho puheenvuorossaan toi esille, millainen on kokoomuksen maatalouspolitiikka. Ed. Anttila ja ed. Pekkarinen ovat vastanneet aikaisempaan lakia koskevaan käsittelyyn.

Puheenvuorossani sanon, minkä takia keskustasta ei ole juuri tätä lakia nyt hyväksynyt. Tämä on todella erilainen kuin aikaisemmin on ollut. Tämä ei ota millään tavalla huomioon esimerkiksi alueellisuutta. Ed. Perho mainitsi tilakokoja ja prosentteja, millainen se on, mutta nimenomaan kaikkein pienimmät tilakoot ovat Pohjois- ja Itä-Suomessa, ne ovat karjatalousalueella, ja niille saattaa olla hehtaariin jo hyvin merkityksellinen. Etelän vilja-alueilla ovat suurviljelijät, ja ed. Perho mainitsi, että 25 000 hehtaaria on raivattu sen jälkeen, kun kieltolakia ei saatu. Sitä on lähes 50 000 hehtaaria, ja ne ovat nimenomaan tulleet etelän vilja-alueille. Tämä on syytä muistaa.

Toisaalta hallitus on jatkuvasti nyt marsittanut eduskunnan käsiteltäväksi erilaisia lakeja. Viittaan luopumiseläkelakiin ja sukupolvenvaihdoseläkelakiin. Nämä lait osoittavat selvästi, jotta nykyisen hallituksen tarkoi-

tuksena on todella maaseutualueet autioittaa vaikeimmilla alueilla, koska niille ei anneta kannattavia tuotannonjatkamismahdollisuuksia. Hallitus ei ole myöskään tuonut minkäänlaista rinnakkaisohjelmaa, millä tavalla työpaikat turvataan niillä alueilla.

Ed. Röntynen: Herra puhemies! Ed. Perho puheenvuorossaan mainitsi, että kokoomus on ollut alun alkaen sitä mieltä, että pellonraivausmaksu eli sakkopykälä tulisi olla. Sen tietysti ymmärtää sikäli, että Etelä-Suomessa peltotehtaaria maksaa enemmän kuin raivausmaksu hehtaaria kohti on. Mutta ed. Perho myös sanoi, että viljan ylituotannosta ja viennistä aiheutuvat kustannukset edesauttavat sitä, että totaalin pysyvä kielto pitäisi pellonraivaukselle olla. Tässä hän on aivan oikeassa, koska viljan viennistä tämä johtuu ja viljan ylituotannosta. Mutta ei niillä alueilla Itä-, Keski- ja Pohjois-Suomessa, mistä minäkin olen kotoisin, viljaa viljellä. Ei siellä ole viljasta ylituotantoa, se on alituotantoaluetta, ja sinne vilja ostetaan etelästä. Siinäkin mielessä totaalin kielto pellonraivauksen suhteen on niillä alueilla kohtuuton.

Keskustapuolue kantaa vastuun myös pellonraivausasiasta, niin kuin se myös kantaa vastuun ja tuntee huolta tämän maan elintarvikehuollosta. Se on tuntenut sitä vastuuta aina ja tuntee myös tulevaisuudessa. Tässä tilanteessa, kun olosuhteet vaihtuvat nopeasti, tällainen totaalin kieltolaki on tarpeeton.

Ed. Sasi: Herra puhemies! Ed. Anttila on aivan oikeassa siinä, että pellonraivaus lisääntyi olennaisesti vuonna 86, erityisesti vuonna 87, ja tämä lisäys näkyi vielä myös vuoden 88 tilastoissa. Missä on syy? Syy on siinä, että mielestäni kieltoprosessi hoidettiin varsin taitamattomasti aikaisemman hallituksen toimesta siten, että ensin pitkään valmisteltiin raivauskieltoa, sitten yritettiin vielä se eduskunnassa lävitse ja loppujen lopuksi se ei mennyt lävitse. Tämä oli taitamattonta asioitten hoitoa.

Jo pelkkä valmisteluprosessi kesti niin kauan, että sinä aikana ehdittiin aloittaa jo monen pellon raivaus. Tässä suhteessa oikeampi tapa on se, mitä nyt on noudatettu, eli ensin nopeasti aikaan verolaki, joka tehokkaasti estää sen, ja sen jälkeen, kun se on

todella estetty, pyritään pysyvämpiin järjestykseen kuin yksivuotisiin verolakeihin.

Hämmästyttää myös suuresti seuraava asia: En usko, että keskustapuolue on kovin tosissaan raivauksen rajoittamisessa, nimittäin aina kun rajoitustoimenpiteitä esitetään, keskustapuolueella on valtava liuta poikkeuksia, joita pitäisi soveltaa. Tässäkin tapauksessa vapaus pitäisi olla 15 hehtaariin asti, mikä merkitsee sitä, että rajoittamistoimet eivät ole tehokkaita. Nämä porsaanreiät merkitsevät sitä, että ei päästä siihen tavoitteeseen, johon todella on haluttu pyrkiä.

Ed. Perho: Herra puhemies! Valitan, että ed. Anttila ei kuunnellut tai sitten ei käsittänyt, mitä minä kerroin sen lain vaikutuksesta, joka vuonna 86 kaadettiin. Se oli maho laki. Ensinnäkin se olisi tuonut vain kolmannen osan meidän peltopinta-alastamme tai tilojen haltijoista totaalisen kiellon piiriin, ja loput olisivat saaneet enemmän tai vähemmän vapaasti raivata. Tänä päivänä, ed. Pekkarinen, minun mielestäni on syytä todeta rajanvetojen salliminen lakiesitysten sisällä, mitä merkitsee esimerkiksi se esitys, jossa esitetään, että pitää olla tilalla asuva jnp. Totta kai tilalla asuvuus voidaan todeta, mutta se, kuka on päätoiminen ja kuka sivutoiminen, on hyvin vaikeasti todettavissa. Meillä pitäisi olla sellaista lainsäädäntöä, että se olisi myös käytännössä toteutettavissa.

Ed. Jokiniemi puhelee selvää vaalipropagandaa väittämällä mm., että isot viljatilat ovat muka kaikki Etelä-Suomessa. Toivoisin, että hän kotipirttinsä akkunasta katselisi, kuka on suuren viljatilalan isäntä. En halua nälviiä missään tapauksessa, mutta näin on tosiasia.

Ei tämä hallitus halua mitään maaseutua autioittaa, eikä se sitä ole tehnyt. Päinvastoin hallitus on saanut aikaan maataloustulolain, se on saanut aikaan maaseutuelinkeinolain jnp., monta muuta hyvää lakia luetellakseni.

Ed. Röntyselle totean vain sen, että Suomi ei ole liittovaltio, jossa voitaisiin osavaltioitain hoitaa näitä kysymyksiä. Meidän täytyy koko maatalouspolitiikka ja maataloustulo ja siihen liittyvät asiat käsitellä valtakunnallisesti, eikä vientimaksuissa ole tilojen koolla mitään eroa siinä, kuinka paljon maitolitra tai voikilo maksaa.

Ed. Pohjola: Herra puhemies! Suomesahan on peltoa noin puoli miljoonaa hehtaaria liikaa. Peltoylijäämien vähentäminen ei ole tähän mennessä juuri onnistunut. Niin ikään peltojen hehtaarituohto on koko ajan kasvanut. Esimerkiksi vuonna 1987 raivattiin 46 000 hehtaaria uutta peltoa, kun pelättiin tulevaa pellonraivausta kieltävää lakia. Näin siitä huolimatta, että jokaisesta peltohehtaarista aiheutuu 4 000—6 000 markan vientikustannukset, jotka pääasiassa maksaa veronmaksaja. Jokainen viljelijän saama marka maksaa veronmaksajalle noin 3 markkaa. Tämän vuoksi tuntuu käsittämättömältä, että suora tuki, jota nyt maksetaan pinta-alaisien muodossa 600—700 miljoonaa markkaa vuodessa, ei kelpaa viljelijöille vaan raha täytyy kierrättää veronmaksajalle kaikkein kalleimmaksi tulevalle tavalla, jotta viljelijä voisi tehdä työtä, myydä tuotteensa ja saada näin palkkansa. Tämän vuoksi pysyvä pellonraivauskielto olisi paikallaan, kuten ed. Perho totesi. Jos suoraa tukea maksettaisiin vaikkapa kaksi kertaa nykyistä enemmän, tulisi se palkansaajaveronmaksajalle huomattavasti nykyistä järjestelmää halvemmaksi.

Ed. Röntyselle totean, että Suomen elintarviketeollisuus vie tuotannostaan vain noin 15 prosenttia ulkomaille. Suomen elintarviketeollisuutta on totuttu pitämään maatalouden jatkeena. Sen ei ole tarvinnut pelätä ulkomaista kilpailua, sillä noin 60 prosenttia Suomen elintarviketuotannosta on suojattu tuontitulleilla ja tuontirajoituksilla.

Ed. Ollila: Herra puhemies! Palaan päiväjärjestyksen asiaan äskeisen vastauspuheenvuoron jälkeen, joka oli sinänsä ansioikas maatalouspoliittinen katsaus.

Ed. Jokiniemelle pyysin puheenvuoron. Olisi hauska kuulla laskelmat siitä, kun keskusta on tehnyt vastalauseensa, miten paljon uutta peltoa vastalauseen mukaisesti 15 hehtaariin asti sallimisella esimerkiksi noin kymmenen vuoden aikana tulisi raivatuksi. Tällaista laskelmaa ei ole, mutta ilmeisesti ovat vastalauseen tekijät vakavasti asiaa harkitessaan sellaisenkin tiedon itselleen hankkineet.

Ed. Röntyselle muistutan siitä, että keskustan esitys ei ole kuin takaportinomaisesti alueellinen, vaan tässähän tulee koko maahan 15 peltohehtaariin saakka raivausoikeus.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Olin ajatellut linnoittautua työhuoneeseeni pellonraivausrytinän ajaksi, mutta kun kuuntelin sitä, jotakin kuluttajan kannaltakin on syytä lausua. Ed. Anttila arveli, että kokoomus vastaa siitä, mitä 80-luvulla on raivattu, jos on oikein, mitä hän sanoi, jos hänen saamansa tiedot pitävät paikkansa. Ne eivät mielestäni pitäneet. Peltoalaa on raivattu 56 000 hehtaaria 80-luvulla lisää, ja ed. Pohjolan mainitsema luku oli alulle pantujen hehtaarien luku yhtenä vuonna, joka peilaa sitä, mitä keskustan nyt haluamalla lakiesityksellä saataisiin aikaan. Hyvin äkkiä olisi 46 000 hehtaaria alulla ja toinen mokoma perään, joten ihmetellä täytyy ajatuksen kulkua ja myös tiedonhankkimistapaa, jolla vastalauseen tekijät liikkuvat.

Ed. Anttila: Rouva puhemies! Ed. Perho väitti, että vuoden 86 laki olisi ollut maho laki, jos se olisi tullut hyväksytyksi. Itse kuitenkin olen saanut sellaista tilastotietoa, jonka mukaan valtaosa 46 000 hehtaarista, joka silloin raivattiin, todella sijoittui tiloille, jotka olivat yli 15 hehtaaria, pikemminkin yli 25 hehtaaria. Tällaisia esimerkkejä löytyy ed. Perhonkin omasta kotikunnasta, löytyy monesta muusta kunnasta. Jos laki olisi silloin hyväksytty, varmasti enemmän kuin puolet olisi jäänyt raivaamatta siitä alasta, joka nyt käytännössä raivattiin siitä yksinkertaisesta syystä, että oli yli puolen vuoden aika, jolloin voitiin raivio toteuttaa. Loppuvaiheessa tuli jopa niin kiire, että piti raivioita saada vain alkuun ja kannot käännetyiksi ja koneita käytettiin yötä päivää 24 tunnin tehokkuudella siitä yksinkertaisesta syystä, että kalustoa ei ollut riittävästi sitä innokkuutta täyttämään, joka silloin oli pellonraivaukseen.

Ed. Röntynen: Rouva puhemies! Käytettyjen puheenvuorojen suhteen haluaisin todeta sitä vain, että tilojen koko tasavallassa on suhteellisen pieni, nimenomaan viljelypinta-alan suhteen. Nyt kun pyritään ns. ekotuotantoon, silloin pitäisi olla peltoa enemmän, koska ei pienemmältä pinta-alalta saa sitä satoa, mikä pitäisi tulla, jos ei peltoa lannoiteta. Nyt kun nämä ns. luopumus- ym. lait velvoittavat metsittämään peltonsa, ei ole mistään saatavana tällaista peltoa.

Suoraa tukea, johon täällä viitattiin, viljelijä vierastaa sikäli, että hän haluaa omalla työllänsä ansaita oman toimeentulonsa. Enkä usko, että tasavallassa uutta peltoa raivattaisiin siinä määrin, mitä on sanottu, tuskin ollenkaan, koska usko (Ed. Ollila: Miksi pitää sallia sitten?) viljelyyn ja maanviljelykseen on mennyt tämän tasavallan nuorilta ihmisiltä. Sen näkee myös siitä, että sukupolvenvaihdoksia ei tänä päivänä tapahdu juuri ollenkaan eli nuoret ihmiset hakeutuvat muihin ammatteihin, kun heillä vain on mahdollisuus valita ammattinsa.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Pyydin puheenvuoron jo silloin, kun ed. Sasi käytti puheenvuoron, jossa hän vielä palasi vuosien 1986—87 tapahtumiin. Nehän olivat talvisaikaan, ja sen tietää, että eihän talvella voi Suomessa kylvää. Ei silloin voinut valmistella asioita, vasta sen jälkeen, kun kevät on tullut ja routa sulanut maasta. Se osoittaa, että hän ei ymmärrä maatalouden kasvukiertoa. Etelän ja pohjoisen välillä ihmettelen myös sitä, että sanktio tai maksu on täysin sama. Kyllä pellon hinta on aivan erilainen Varsinais-Suomessa kuin Lapin läänissä. Tämähän on aivan selviö. Ihmettelen vain, että koko ajan näissä eri laeissa, mitä on tullut, se on sama. Vaikka olemme keskustan taholta yrittäneet porrastusta, emme ole onnistuneet.

Ed. Perho mainitsi myös, että maaseutuelinkeinolaki on se asia, jolla korvataan oikeastaan kaikki aluepoliittinen puoli. Ensinnäkin maaseutuelinkeinolaki on tullut yleisvaltakunnalliseksi. Siinä ei ole ensinkään sitä alueellisuutta mukana, mikä nykyisessä maatilalaissa mm. lainakorkojen suhteen on. Se muuttuu korkotukilainoituskeksi, korot nousevat. Mitä heikompi ja pienempi tila yleensä on, sitä vähemmän sillä on niitä mahdollisuuksia kuin isommalla.

Ed. Röntynen mainitsi jo luopumiseläkealaista. Hän sanoi myös, jotta peltoja voi metsittää jo nyt. Valtio sallii metsittää mistä kohdin vain ja maksaa eläkkeen. Uutta ei ole mahdollista raivata, jotta tämä kyllä autioittaa syrjäisimpiä kyliä varsin tehokkaasti. Toisaalta sukupolvenvaihdoseläkelaisissa taas 12 peltihehtaaria on pienin tilakoko, joka pitää normaaliviljelyssä olla, että luopuja pääsee eläkkeelle. Tässä aivan muutamia

seikkoja suuntauksesta, mihin nyt olemme menossa.

Ed. Perho: Arvoisa puhemies! Ed. Anttilalle haluan vielä todeta, että minun tietojeni mukaan vuonna 1986 raivatiin noin 16 000 hehtaaria. Silloin oli keskustapuolue-lainen maatalousministeriön päällikkönä. Vuonna 1987 ehdittiin raivata noin 17 000 hehtaaria, ja vuodelle 1988 siirtyi noin 8 000, eli väittämäni 25 000 hehtaaria on mielestäni kohtuullisen oikea.

Vielä haluaisin todeta ed. Anttilalle, että me tarjosimme täsmälleen tätä mallia, jonka te nyt olette täällä hyväksyneet neljä kertaa jo tätä ennen ja nyt ollaan hyväksymässä viidettä kertaa. Mutta se ei silloin kelvannut, koska te halusitte tehdä tällä politiikkaa vaalien alla, ja niin syntyi tämä aukko. Jos hyvää tahtoa ja vastuuta olisi ollut, olisimme ilomielin toki kannattaneet omaa aloitettamme, joka on nykyisen verolain mukainen malli.

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! Sekä kokoomukselle että keskustalle totean vain lyhyesti, että maatalouspolitiikka, mitä sillä suunnalla on harjoitettu johtaa vuosi vuodelta yhä suurempiin vaikeuksiin ja umpikujaan. Käsiteltävänä oleva laki merkitsee sitä, että tässä isot ja pienet tilat pannaan samaan asemaan. Tällä estetään pienten tilojen kehittyminen, mikä olisi välttämätöntä maamme asuttuna pitämiseksi ja myös maanviljelijöiden itsensä toimeentulon kannalta. Valitettavaa on, että tällaisia kieltolakeja yleensäkin tarvitaan. Ei pellon raivaaminen ole mikään huvi. Se on erittäin kallista, raskasta työtä. Viittaa tässä sukupolvenvaihdoslakiin. Se on eräs syy, joka pakottaa myös raivaamaan siihen 12 000 hehtaariin, jos meina saada valtiolta tuen.

Tämä kaikki holhoaminen, mikä keskustan vallassaoloaikana maatalouteen on pesiytynyt, on johtanut siihen, että joudutaan jatkuvasti antamaan ohjeita vapaille suomalaisille talonpojille. Tässä on etsittävä aivan uudet ratkaisut. Ne on kyllä SMP:llä, kunhan vain otatte vastaan.

Ed. U. Leppänen: Rouva puhemies! Tällaiset lait ovat periaatteessa täysin tarpeettomia. Ne johtuvat siitä, että maatalouspolitiikkaa on johdettu vuosikymmeniä täy-

sin virheellisesti. Muutenkin on varsin kummallinen tilanne, että me täällä säädämme pellonraivauksen kieltolakeja, kun meitä melko lähellä on jo huomattavaa tarvetta elintarvikkeista. (Ed. Perho: Vienti maksaa!) Jollakin järjellisellä tavalla pitäisi sekin saada järjestettyä, että siellä, missä pystytään viljelemään, viljellään ja viedään sinne, missä sitä tarvitaan.

Toisaalta, jos me poistamme tarpeettomat maatalouden subventiot, mitään tällaisia lakeja ei tarvita. Siihen ei tämäkään hallitus, kokoomuksen ja sosialidemokraattien hallitus, ole pystynyt eikä tosiasiasa ole sitä halunnut, vaan me maksamme älyttömiä subventioita lähinnä keskusliikeportaalille ja kepun johtamille keskusorganisaatioille.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Ed. U. Leppänen sai minut provosoitua käyttämään tämän puheenvuoron. Ed. U. Leppänen viittasi hyvin lähellä olevaan eli Neuvostoliiton tilanteeseen. Siellä tällä hetkellä on lehtitietojen ja muidenkin tietojen mukaan elintarvikkeista pula ja uhkaamassa jopa suoranainen nälänhätä monistakin syistä. (Ed. Luttinen: Sama tilanne Kuubassa!)

Arvoisa puhemies! Myös meillä kotimaassa olisi suuria mahdollisuuksia saada maataloustuotteita, elintarvikkeita, enemmänkin kulutukseen kuin tällä hetkellä. Otan vain yhden esimerkin. Otan esimerkin meidän älyttömästä voipolitiikastamme. Me myymme voita ulkomaille alle 5 markan kilohintaan ja maksamme erotuksen veronmaksajien varoista eli vientituen. Samanaikaisesti meidän eläkeläisiämme joka päivä kymmeniä linja-autokuormia noutaa Ruotsista Haaparannasta halpaa voita. Haaparannassa voi maksaa tällä hetkellä noin 22 markkaa kilo. Siis me viemme Ruotsiin voita vitosella kilo, ruotsalaiset kierrättävät sen meidän voimme Haaparantaan ja maksattavat meidän eläkeläisiämme siitä samasta voista 22 markkaa. Maksamme rikkaille ruotsalaisille 17 markkaa kilosta subventiota, palkkiota.

Arvoisa puhemies! Eikö tämä ole aivan hoopoutta? Miksi me emme voisi laskea voion kotimaista kuluttajahintaa niin, että eläkeläistenkään ei tarvitsisi hakea voita rikkailta ruotsalaisilta?

Ed. Röntynen: Arvoisa puhemies! Olen ed. Kettusen kanssa aivan samaa mieltä

tuosta asiasta, mitä hän puheenvuoronsa lopuksi sanoi. Ystäväni ed. Riihijärven puheenvuoron johdosta olen aivan samaa mieltä siihen asti, kun hän alkoi syyttää keskustapuoluetta. Ei keskustan vika ole tämä maatalouspolitiikka. Muuten hän puhui kylä aivan asiaa.

Mitä tulee ylituotantoon, olen aivan varma, että jos keskustellaan täällä sanotaan kahden kolmen vuoden kuluttua esimerkiksi maidon ja lihan ylituotannosta, niin sitä tässä tasavallassa ei silloin enää ole. Viljasta en puhu mitään, koska en tiedä enkä tunne sitä sektoria. Mutta maidon ja lihan osalta tiedän, että tänä päivänä on luopujia paljon, ja tiedän myös sen, että sanotaan ensi kesänä ja ensi syksynä tuotantoluvut ovat yllättävän pieniä. Me joudumme tuontiin myös liha-tuotteiden kohdalla lähitulevaisuudessa, ja meillähän tuodaankin maitotuotteita tänä päivänä jo jonkin verran. Siinä mielessä pitäisi kirkko laittaa keskelle kylää ja katsoa, mitä viedään ja mitä tuodaan ja millä hinnalla.

Ed. Pohjola: Rouva puhemies! Ed. Kettunen inspiroi minut vielä toteamaan erään seikan, joka on jäänyt vähemmälle, kun maatalouspolitiikasta vähän laajemmalti keskustellaan, nimittäin sen, että kotimaassamme tuotettuja elintarvikkeita tuetaan liikevaihtoverojärjestelmän kautta, jonka näin saaman verohelpotuksen on arvioitu jo vuonna 1983 olleen 4 miljardia markkaa. Siis maataloutta ei tueta suinkaan pelkästään vientitukiaisilla ja muilla, vaan myös liikevaihtoverojärjestelmän kautta. Ei ole tämän vuoksi ihme, että me Suomessa maksamme elintarvikkeistamme maailman korkeinta hintaa. Ne ovat kalleimpia maailmassa, yli 60 prosenttia kalliimpia kuin Euroopan muissa maissa. Tällaisilla pellonraivauslaeilla tätä korkeata hintatasoa vain ylläpidetään.

Ed. Perho: Arvoisa puhemies! Pyydän anteeksi, että joudun vielä pyytämään puheenvuoron, mutta on pakko korjata ed. Pohjolan käsitystä siitä, että liikevaihtoverolla olisi kuluttajahintoja nostava vaikutus. Tällä alkutuotevähennyksellä päinvastoin pyritään kuluttajahintoja laskemaan. Tietääkseni valmistellaan myös keskieuropalaista liikevaihtoveromallia, joka pysyvästi

takaisi elintarvikkeille alemman liikevaihtoveron.

Ed. Röntynen: Rouva puhemies! Sanoisin vielä yhden asian. Täytyy korjata ed. Perhon puheenvuoroa, kun hän sanoi, että alkutuotevähennyksellä alennetaan elintarvikkeitten hintoja. Nythän juuri nostettiin alkutuotevähennyksellä elintarvikkeitten hintoja noin 500 miljoonaa markkaa vuositasolla. Siinä mielessä hänen puheensa ei ole yhtä sen totuuden kanssa, mitä tässä salissa on tehty ja päätetty ihan viime aikoina.

Ed. U. Leppänen: Rouva puhemies! Kun tämä maatalouspoliittinen keskustelu laajeni, on välttämätöntä muutama sana lausua aivan korokkeelta. Nimittäin ehkä jäi väärä käsitys, kun sanoin, että maatalouden tukiaiset pitää poistaa, siitä, että ei mitään tukea voitaisi maksaa. Ainoa järkevä tuki on suora tuki viljelijälle. (Ed. Kettunen: Mutta ei sellainen kuin nyt!) Se on se, minkä kautta pitää hoitaa maatalouspolitiikan perusratkaisut, mutta siihen kokoomus ja sosialidemokraatit eikä kepukaan ole pystynyt.

On aivan kummallista, että tuotantoon perustuvaa tukea maksetaan. Tämä aiheuttaa kaikki vääristymät, ja se aiheuttaa myös tosiasiaissa meillä kalliit elintarvikkeet, koska jos toimitaan normaalilla tavalla, joihin Gatt-neuvotteluissa pyritään, elintarvikkeitten hinnat putoavat. Mutta taas syrjäseuduilla voidaan asutus ja muu turvata maksamalla tarvittavaa kunnollista suoraa tukea. Tähän pyritään myös kaikkialla maailmassa. Myös Euroopan yhteisössä tästä on aivan selvä politiikka. Tähän pyritään, jos halutaan, että siellä vuorilla asuu ja elää ihmisiä, viljelevät maata.

Mutta me täällä Suomessa vain itkemme. Myös MTK:n johtaja Haavisto on aivan kauhuissaan, mitä maailmalla tapahtuu Gatt-neuvotteluissa, mutta joskus meilläkin Suomessa pitää päästä järkeviin ratkaisuihin.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Leppänen, pellonraivausmaksuun!

Puhuja: Tämä liittyy hyvin keskeisesti pellonraivaukseen, koska jos hoidetaan oikein maatalouspolitiikkaa, ei tällaisia lakeja, ed. Perho, tarvita, vaikka kokoomus onkin

tässä asiassa horjunut milloin mihinkin suuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Mäki-Hakola: Rouva puhemies! Valtiovarainvaliokunta kokoontuu välittömästi tämän täysistunnon päätyttyä.

3) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 318
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1991

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 118
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89.

Keskustelua ei synny.

Lainanottovaltuuksien ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotukset laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1990 ja 1991 koskevissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 279
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotukset ulkomaisten luottolaitosten Suomessa olevien sivukonttoreiden verotusta koskeviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 249
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi opintokeskusten valtionavusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 227
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotukset laeiksi eläkesäätiölain ja työntekijäin eläkelain 13 a §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 305
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 57

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 57.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotukset laeiksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 ja 11 §:n sekä eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain 9 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 290
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 58

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 58.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

10) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21 puhemiesneuvoston ehdotuksen johdosta Eduskunnan kirjaston ohjesäännön muuttamisesta

11) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16 (HE n:o 176)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.45.

Täysistunto lopetetaan kello 18.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

